

Olszewski, Eugeniusz

Wizyta w Leningradzkim Oddziale Instytutu Historii Przyrodoznawstwa i Techniki AN ZSRR

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 16/2, 501-502

1971

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wadzona przez niego do końca. Tytuł sprawy ingrosowano (pisano większym piśmem) co ułatwia poszukiwania. Przebadalem *Manualia*, tomy 26—28 i 36, do 1496 r. Tu udało mi się znaleźć w aktach Antoniego de Monte początek procesu Mikołaja Kopernika o kanonię warmińską, niezwykle ważnego dla poznania układu sił w kapitule i polityki królewskiej w latach poprzednich. Akt ten był dotąd nieznan. Reszta akt Antoniego de Monte zaginęła.

Odnalazłem również materiały dotyczące osób z otoczenia Mikołaja Kopernika, jego przyjaciela Bernarda Wapowskiego i szeregu kanoników warmińskich. Przebadanie całego — znajdującego się w Rzymie — materiału do działalności Kopernika w latach 1496—1543 zajmie jak sądzę 2—5 lat intensywnej pracy. W czasie swojego pobytu ograniczyłem się do badania sondażowego zagadnień związanych z przygotowawaną monografią.

W ramach wykładów organizowanych przez Bibliotekę Polskiej Akademii Nauk w Rzymie, wygłosiłem w tym mieście odczyt o nowych badaniach kopernikańskich w Polsce i powtórzyłem go w Bologni na seminarium prof. F. Battaglia i na uniwersytecie w Ferrarze. Ponadto dwa odczyty wygłosiłem na uniwersytecie w Rzymie: o umysłowości polskiej schyłku XV w. — na seminarium prof. Manselli oraz o badaniu kultury małych społeczności w przeszłości — na seminarium prof. Arnaldi. Również w Rzymie nagrałem wywiad — z dr Walterem G. Sikorą z Chicago — na temat badań kopernikańskich w Polsce.

Podczas wyjazdu z odczytem do Bologni zweryfikowałem kilka tekstów i dat — do przygotowywanego w Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN wydawnictwa *Regesta Copernicana*.

W sumie, w wyniku pobytu we Włoszech, uzyskałem wiele ważnych materiałów do monografii o Łukaszu Watzenrode a nawet odnalazłem nieznaną materiały kopernikańskie. Zebrałem materiał ilustracyjny do pracy dydaktycznej i popularyzacyjnej o Koperniku, przywoziłem liczne odbliski prac naukowych, w tym paru nieznanym w Polsce kopernikanów. Nawiązałem także nowe, lub odnowiłem stare, kontakty naukowe z historykami w Rzymie, Bologni, Ferrarze, Parmie i Turynie.

Karol Górski

ZSRR

WIZYTA W LENINGRADZKIM ODDZIALE INSTYTUTU HISTORII PRZYRODOZNAWSTWA I TECHNIKI AN ZSRR

W czasie pobytu na V Międzynarodowym Kongresie Historii Gospodarczej w Leningradzie w sierpniu 1970 r.¹ złożyłem wizytę w Leningradzkim Oddziale Instytutu Historii Przyrodoznawstwa i Techniki AN ZSRR, gdzie odbyłem dłuższą rozmowę z kierownikiem Oddziału prof. J. S. Mieleśczenką oraz z sekretarzem naukowym Oddziału G. J. Pawłową.

Oddział mieści się na Wyspie Wasilewskiej w dawnych budynkach Petersburskiej Akademii Nauk na Wybrzeżu Uniwersyteckim. W lecie 1970 r. liczba pracowników Oddziału wynosiła 51, z czego 44 pracowników naukowych i 2 aspirantów. Prace Oddziału prowadzone są w 5 pracowniach.

Pierwsza pracownia zajmuje się historią Akademii Nauk ZSRR i innych instytucji naukowych, przede wszystkim Petersburga i Leningradu. Plan badań Oddziału na lata 1971—1975 przewiduje dla tej pracowni 10 tematów. Dwie mono-

¹ Por. sprawozdanie z tego kongresu w nrze 1/1971 „Kwartalnika”, s. 205—207.

grafie zbiorowe poświęcone będą: charakterystyce petersbursko-łeningradzkiego ośrodka naukowego od jego powstania do czasów obecnych oraz zarysowi historii Akademii Nauk ZSRR, która obchodzić będzie za 3 lata 250-lecie działalności. Cztery prace poświęcone będą dziejom łeningradzkich placówek naukowych w okresie radzieckim, a dwie — w XIX w. Ukaze się poza tym kolejny tom korespondencji Eulera dotyczącej stosunków akademii: petersburskiej i berlińskiej, a wydawanej wspólnie z Niemiecką Akademią Nauk. Jeden tylko temat dotyczy powszechnej historii nauki: jest to monografia powstawania w Europie akademii (lata 1650—1750).

Pracownia socjologicznych zagadnień rozwoju nauki będzie w bieżącym pięcioleciu pracowała nad 2 tematami odnoszącymi się do struktury i dynamiki kadr badawczych: w instytutach resortowych i laboratoriach przemysłowych oraz w placówkach prowadzących badania podstawowe.

Plan badań pracowni społecznych i metodologicznych zagadnień techniki i nauk technicznych (którą kieruje prof. Mieleśczenko) obejmuje 7 następujących tematów: rewolucja naukowo-techniczna a nauki techniczne; technika, nauki techniczne, przyrodznawstwo; powstanie i rozwój filozofii techniki w Niemczech; nauki techniczne a nauki społeczne; ewolucja mechaniki i jej powiązań z techniką; geneza oraz prawidłowości powstawania i rozwoju nauk technicznych; metodologia nauk technicznych.

Najobszerniejszy plan badań ma pracownia historii i teorii ewolucjonizmu: obejmuje on 16 tematów. Trzy z nich wchodzi do zakresu powszechnej historii nauki (rozwój ewolucjonizmu podarwinowskiego, dzieje genetyki człowieka w XX w., prawidłowości ewolucji wstępującej), pozostałe poświęcone są różnym zagadnieniom historii ewolucjonizmu w Rosji i ZSRR, przy czym cztery pozycje — to krytyczne wydania dzieł i materiałów źródłowych do działalności dwu wielkich embriologów, którzy przez wiele lat pracowali w Petersburgu: C. E. Baera i C. F. Wolffa.

Ostatnia pracownia związana jest z Muzeum Łomonosowa; pracuje ona nad przewodnikiem po tym muzeum i jego inwentarzem oraz nad wybranymi tematami związanymi z twórczością tego uczonego.

Przewidziane jest powołanie jeszcze szóstej pracowni, która zajmowałaby się perspektywnym planowaniem społecznym.

Z przeglądu powyższego wynika, że Oddział głównie zajmuje się wybranymi zagadnieniami historii nauki ojczyzny, przede wszystkim łeningradzkiej, podejmując jednocześnie — jako jedna z bardzo nielicznych placówek naukowych na świecie — nowatorską i niezmiernie istotną w epoce rewolucji naukowo-technicznej tematykę metodologii techniki i nauk technicznych².

Eugeniusz Olszewski

NRF

DRUGI MIĘDZYNARODOWY KONGRES POŚWIĘCONY LEIBNIZOWI

Drugi międzynarodowy kongres poświęcony Leibnizowi (pierwszy odbył się w 1966 r.) odbędzie się w Hanowerze w lecie 1972 r. Jego tematem będzie problem filozofii i nauki w XVII i XVIII wieku, przy czym przewiduje się wygłoszenie

² Najważniejszymi dotychczasowymi osiągnięciami ośrodka łeningradzkiego w tym zakresie są prace prof. Mieleśczenki; zostały one zasygnalizowane w artykule E. Olszewskiego *O pojęciach techniki i nauk technicznych*. „Zagadnienia Naukoznawstwa”, 1970 nr 3, s. 6 i 13. Interesujący artykuł prof. Mieleśczenki ukaze się w tomie 8 „Organonu”.